

Energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Saksbehandler, innvalgstelefon

Elisabeth Utstøl Pettersen, 75547845
Ole Christian Skogstad, 75531598

Uttalelse - Statnetts konseptvalgutredning for Helgeland

Viser til brev datert 21.10.2024. Energidepartement har sendt Statnetts konseptvalgutredning for Helgeland med tilhørende kvalitetssikringsrapport fra Oslo Economics, på høring. Fristen er 20.12.2024.

Bakgrunnen for konseptvalgutredningen er prognosene for framtidig kraftbehov på Helgeland. De viser at framtidig kraftbehov både til eksisterende industri og til nye industrietableringer i regionen er vesentlig høyere enn kapasiteten i dagens nett.

Målet for Statnetts konseptvalgutredning for Helgeland er å legge til rette for 1 900 MW nytt forbruk i regionen.

Disse hovedkonseptene for økt strømforsyning er vurdert:

Konsept 1: Ny indre 420 kV forbindelse mellom Marka og Rana i en indre korridor via Nedre Røssåga, der vi i størst mulig grad følger eksisterende ledninger. Ny 420 kV-forbindelse mellom Marka stasjon og Rana stasjon i en indre korridor, via Nedre Røssåga stasjon

Konsept 2: Ny ytre 420 kV forbindelse mellom Marka og Rana, i ny korridor. Ny 420 kV-forbindelse mellom Marka stasjon og Rana stasjon i en ytre korridor, nærmere kysten

Begge konseptene omfatter i tillegg spennings-oppgradering til 420 kV av eksisterende 220 forbindelse fra Nedre Røssåga transformatorstasjon til Sverige og eksisterende 300 kV forbindelse fra Nedre Røssåga transformatorstasjon og sørover til Tunnsjødal. Denne spenningsoppgraderingen er nødvendig for å øke kapasiteten inn til Helgeland, og er en forskuttering av fornyelsesbehov som vil komme i perioden 2040 og 2050. Arbeidet kan gjennomføres i fire etapper og gjennomføringen kan tilpasses utviklingen i forbruk.

Ut fra en helhetsvurdering anbefaler Statnett å gå videre med konsept 1 fordi dette alternativet gir lavest investeringskostnader av de to valgbare konseptene. Alternativet gir i tillegg bedre realopsjoner for en gradvis utbygging, og fleksibilitet for tilpasning av konseptet i forhold til eventuelle endringer av behovet. Areal- og miljøpåvirkningene vurderes å være noe lavere for indre

korridor, som i hovedsak er samlokalisert med eksisterende infrastrukturinngrep. Det er i tillegg minst usikkerhet i konsept 1, særlig knyttet til areal- og miljøpåvirkningene og investeringskostnader.

KVU-utredningen er kvalitetssikret av Oslo Economics. De støtter Statnetts konklusjon om konsept 1 som utgangspunkt for en stegvis nettutvikling på Helgeland.

Vurdering

Statsforvalteren i Nordland har ansvar for å ivareta nasjonale og regionale interesser som miljø-, klima, naturmangfold og reindrift.

Vår uttalelse er avgrenset til en vurdering av hvordan naturmangfold- og reindriftsinteressene er ivaretatt i KVU-arbeidet.

Naturmangfold

I all hovedsak er det antall kilometer og mengde uberørt natur som berøres av overføringslinjene som er lagt til grunn for de ikke-prissatte virkningene knyttet til natur. Som hovedregel vil det være fordelaktig å samle overføringslinjene mest mulig, og i dette tilfellet følge eksisterende traseer, også ut fra naturhensyn. Det kunne likevel med fordel vært gjennomført en noe mer systematisk GIS-analyse av hvilke verneområder og kartlagte naturtyper som kan bli berørt, og at disse ble satt opp i en forenklet matrise med verdi- og konsekvensgrad. Dette vil i større grad kunne være med på å underbygge valg av konsept og hvilke forhold som må belyses og vurderes nærmere i selve valget av linjetraseer.

Statsforvalteren påpeker at begge konseptene går over områder med kalkrik berggrunn, noe som vil prege vegetasjonen og naturtypene man finner eller forventer å finne her. Naturtypekartleggingene er for samtlige kommuner mangelfulle og til dels gamle, og de er i stor grad gjennomført etter håndbok nr. 13-metodikken. Kunnskapsgrunnlaget kan i beste fall sies å være middels for de her aktuelle konseptområdene. I forbindelse med forslag til nasjonal ramme for vindkraft gjorde Statsforvalteren en enkel tetthetsanalyse av arter (hvor fugl utgjorde den desidert største artsgruppen) oppført på dagjeldende Norsk rødliste for arter 2015. Analysen viste at ytre deler av Helgeland, hvor Nesna er inkludert, har høye konsentrasjoner av registrerte rødlistede arter. Selv om det er knyttet usikkerhet og svakheter til å benytte slike artsregistreringer, gir de likevel informasjon om hvilke områder som har høy konsentrasjon av truede arter. Det er ikke grunn til å tro at ny rødliste i 2021 endrer vesentlig på dette bildet.

Ut fra dette, og den svært overordnede vurderinger i konseptvalgutredningen, er vi sånn sett enig i Statnetts vurderinger om at konsept 1 ut fra nærheten til eksisterende sentralnett og antall kilometer nytt nettanlegg er å foretrekke av naturfaglige hensyn. Dette med forbehold om at en unngår ytterligere inngrep i Bjerkadalen naturreservat.

Reindrift

Konsultasjonsplikten

I saker som gjelder naturgrunnlaget for samisk kultur gjelder konsultasjonsplikten for tiltak og beslutninger som planlegges iverksatt i «tradisjonelle samiske områder», eller «som kan få virkning på samisk materiell kulturutøvelse» i disse områdene, jf. § 4-1 tredje ledd. Hensikten er å sikre reell medvirkning i saker der samiske interesser kan bli berørt.

I KDDs veileder om konsultasjon framheves det at tidlig informasjon om et planlagt tiltak er en forutsetning for at samiske interesser eller Sametinget kan vurdere behovet for konsultasjoner, og delta med innflytelse på prosessene og det endelige resultatet.

Ut fra informasjon som foreligger i saken, kan vi ikke se at det er gjennomført konsultasjon eller er planer om å gjennomføre konsultasjon før valg av konsept. Dette mener vi er i strid med konsultasjonsplikten. Vi kan heller ikke se at reinbeitedistriktene som blir berørt, står på adresselista for oversendelse av høringsdokumentene fra det Energidepartementet. Reinbeitedistriktene er rettighetshavere med bruksrett i området og bør høres i saken.

Om virkningene for reindriften og valg av konsept

Konseptvalgutredningen berører reinbeitedistriktene Jillen-Njaarke, Røssåga/Toven, Ildgruben og Hestmannen/Strandtindene (konsept 2).

Det kan stilles spørsmål ved om utredningen oppfylles kravene til innhold i konseptvalgutredning når det gjelder å beskrive rammene, i dette tilfellet reindriftsinteressene, som kan ha innvirkning på tiltaket, jfr. forskrift om energiutredninger §9, pkt. d, hvor det heter:

*Før nettutredningen gjennomfører et tiltak i nettet med spenning på 47 kV eller mer og som kan kreve konsesjon etter energilovent § 3-1, skal det utarbeides en konseptvalgutredning, med mindre dette er åpenbart unødvendig.
Konseptvalgutredningen skal være i samsvar med anerkjent metode for samfunnsøkonomiske analyser, og skal blant annet vurdere virkninger av konseptene, beskrive usikkerhet i vurderingene, og gi en begrunnet anbefaling av konsept.*

NVEs veileder for samfunnsøkonomisk analyse av nettanlegg utdyper dette og skriver at tallfesting og beskrivelse av prissatte og ikke-prissatte virkninger for hver av konseptene, sammenlignet mot nullalternativet skal belyses.

Statnett skriver at de i den videre prosessen vil gjøre grundigere vurderinger av areal- og miljøkonsekvenser og konsekvenser for reindriftnæringen i området i forbindelse med utarbeidelse av melding til NVE.

Oslo Economics peker i deres rapport på at reindrift er trukket frem som en økosystemtjeneste som blir påvirket, men at det foreløpig ikke er gjort noen kvalitativ vurdering av konsekvensene for reindrift. Etter deres vurdering er usikkerheten rundt areal- og miljøvirkninger stor. Blant annet på grunn av usikkerhet i trasévalg, naturmangfold og kulturminner, samt virkninger for reindriften. En større verdi på areal- og miljøvirkningene vil redusere lønnsomheten til både konsept 1 og 2 sammenlignet med nullalternativet. Dette medfører at verdien av nytt forbruk eller markedsnytte potensielt må være enda større for å veie opp for denne negative virkningen.

Vi forstår det slik at konsekvensene for reindriften kun skal utredes for konsept 1. Fordi tapssituasjonen allerede er alvorlig for reindriften i området, vil det være svært uheldig å utelukke mulige alternativer før virkningene for reindriften er vurdert for alle alternativene.

Reinbeitedistriktene som blir berørt, har over tid opplevd betydelige direkte og indirekte beitetap på grunn av fysiske inngrep og økt ferdsel i beiteområdene. I tillegg er tap til rovdyr et stort problem. Ustabile vintre og låste vinterbeiter skaper i tillegg store utfordringer, de vintrene dette inntreffer. Den samlede tapssituasjonen for disse distriktene er alvorlig og er i seg selv en indikasjon på at de

samlede virkningene for disse reinbeitedistriktene er urovekkende allerede før planlagte tiltak iverksettes.

Statens forpliktelser overfor samene som urfolk er definert gjennom Grunnlovens § 108, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 og ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Det inkluderer både å sikre naturgrunnlaget for den samiske reindriften som del av retten til kulturutøvelse, og prosessuelle forpliktelser knyttet til konsultasjon og deltakelse i beslutninger som kan påvirke samiske interesser direkte (Landbruks- og matdepartementet, 2021).

Uheldig plassering av nye tiltak kan få store negative konsekvenser for reindriften. Vi mener derfor at plassering av nye tiltak må vurderes nøye ut fra et tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag før konsept velges.

Vi ber derfor om at det gjennomføres en tilleggsutredning i samarbeid med berørte reinbeitedistrikt. Utredningen må belyse mulige virkninger som begge konseptene kan påføre reindriften i området. Dersom det i denne prosessen skulle komme opp alternative forslag, som kan ha mindre negative virkninger for reindriften, vil det være en styrke om også disse vurderes nærmere.

Med hilsen

Tom Cato Karlsen
statsforvalter

Katrine Erikstad
landbruks- og reindriftsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Ildgruben reinbeitedistrikt v/ Stig Lifjell
Røssåga / Toven reinbeitedistrikt v/ Nils
Mathis Anti
Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt

Hestmannen / Strandtindene
reinbeitedistrikt v/ Kurt Gaup

Postboks 3098
Bukkliveien 4

v/Torstein Appfjell,
Haustreisveien 98
Nesnaveien 1020

8603	MO I RANA
8647	BLEIKVASSLIA
8680	TROFORS
8725	UTSKARPEN

